

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 19. decembra 2013 *

„Predlog za sprejetje predhodne odločbe — Direktivi 90/619/EGS in 92/96/EGS —
Življenjsko zavarovanje — Pravica do odstopa — Neobvestitev o pogojih izvrševanja te pravice —
Prenehanje pravice do odstopa eno leto po plačilu prve premije — Skladnost z direktivama
90/619/EGS in 92/96/EGS“

V zadevi C-209/12,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo
Bundesgerichtshof (Nemčija) z odločbo z dne 28. marca 2012, ki je prispela na Sodišče 3. maja 2012,
v postopku

Walter Endress

proti

Allianz Lebensversicherungs AG,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Tizzano, predsednik senata, A. Borg Barthet, sodnik, in M. Berger (poročevalka), sodnica,
generalna pravobranilka: E. Sharpston,

sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 24. januarja 2013,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za W. Endressa J. Kummer, odvetnik,
- za Allianz Lebensversicherungs AG J. Grote in M. Schaaf, odvetnika,
- za nemško vlado T. Henze in J. Kemper, agenta,
- za Evropsko komisijo G. Braun in K.-P. Wojcik, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 11. julija 2013

izreka naslednjo

* Jezik postopka: nemščina.

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 15(1), prvi pododstavek, Druge direktive Sveta 90/619/EGS z dne 8. novembra 1990 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o neposrednem življenjskem zavarovanju in določbah za olajšanje učinkovitega uresničevanja svobode opravljanja storitev ter o spremembah Direktive 79/267/EGS (UL L 330, str. 50), kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 92/96/EGS z dne 10. novembra 1992 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o neposrednem življenjskem zavarovanju, ki spreminja direktivi 79/267/EGS in 90/619/EGS (Tretja direktiva o življenjskem zavarovanju) (UL L 360, str. 1, v nadaljevanju: Druga direktiva o življenjskem zavarovanju), v povezavi s členom 31(1) Tretje direktive o življenjskem zavarovanju.
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med W. Endressom in družbo Allianz Lebensversicherungs AG (v nadaljevanju: Allianz) zaradi odstopa W. Endressa od pogodbe o življenjskem zavarovanju, ki jo je sklenil s to družbo.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Druga in tretja direktiva o življenjskem zavarovanju sta bili razveljavljeni in nadomeščeni z Direktivo 2002/83/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. novembra 2002 o življenjskem zavarovanju (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 6, str. 3), ki je bila nato razveljavljena in z učinkom od 1. novembra 2012 nadomeščena z Direktivo 2009/138/ES Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2009 o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti zavarovanja in pozavarovanja (Solventnost II) (UL L 335, str. 1). Vendar ob upoštevanju datuma sklenitve pogodbe o življenjskem zavarovanju, ki je predmet spora o glavni stvari, določbe druge in tretje direktive o življenjskem zavarovanju ostajajo upoštevne za odločitev o tem sporu.

Druga direktiva o življenjskem zavarovanju

- 4 V enajsti uvodni izjavi Druge direktive o življenjskem zavarovanju je bilo navedeno, da je treba „[z]a pogodbe življenjskega zavarovanja [...] zavarovalcem dati priložnost, da v času od 14 do 30 dni odstopijo od pogodbe“.
- 5 Člen 15(1) Druge direktive o življenjskem zavarovanju je določal:

„1. Vsaka država članica predpiše, da lahko zavarovalec, ki sklene individualno pogodbo o življenjskem zavarovanju, v času od 14 do 30 dni od dneva, ko je bil obveščen o sklenitvi pogodbe, odstopi od pogodbe.

[...]

Drugi pravni učinki in pogoji odstopa se določijo s pravom, ki se uporabi za pogodbo, [...] predvsem glede podrobnosti obveščanja zavarovalca o sklenitvi pogodbe.

[...]“

Tretja direktiva o življenjskem zavarovanju

- 6 V uvodni izjavi 23 Tretje direktive o življenjskem zavarovanju je bilo navedeno:

„[N]a enotnem trgu zavarovalniških poslov bodo potrošniki imeli večjo in pestrejšo izbiro pogodb; [...] če naj bi potrošniki to raznolikost in večjo konkurenco v celoti izkoristili, jim je treba dati vse podatke, ki so potrebni za to, da jim bodo omogočili, da izberejo pogodbo, ki najbolj ustreza njihovim potrebam; [...] ta zahteva o obveščanju je tem bolj pomembna, ker je lahko trajanje obveznosti zelo dolgo; [...] zato morajo biti minimalni predpisi usklajeni, da bi potrošniki dobili jasne in natančne podatke o bistvenih značilnostih produktov, ki jim jih zavarovalnica ponuja, ter podrobne podatke o organih, na katere naslovijo kakršne koli pritožbe zavarovalcev, zavarovancev ali pogodbenih upravičencev [...]“.

- 7 Člen 31(1) in (4) te direktive je določal:

„1. Pred sklenitvijo pogodbe o zavarovanju je treba zavarovalcu sporočiti najmanj informacije, naštetе v Prilogi II(A).

[...]

4. Podrobna pravila za izvajanje tega člena in Priloge II določi [zadevna] država članica.“

- 8 V Prilogi II navedene direktive, naslovljeni „Informacije za zavarovalce“, je bilo določeno:

„Naslednje informacije, ki se morajo zavarovalcu posredovati pred sklenitvijo pogodbe (A) ali v času veljavnosti pogodbe (B), se morajo posredovati jasno in natančno, pisno in v uradnem jeziku [zadevne] države članice.

[...]

A. Pred sklenitvijo pogodbe

[...]

a.13 dogovori glede izvrševanja pravice do odstopa;

[...]“

Direktiva 85/577/EGS

- 9 V četrti uvodni izjavi Direktive Sveta 85/577/EGS z dne 20. decembra 1985 za varstvo potrošnika v primeru pogodb, sklenjenih zunaj poslovnih prostorov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 1, str. 262), je navedeno, da je „posebna narava pogodb, sklenjenih zunaj poslovnih prostorov prodajalca, taka, da [...] potrošnik ni pripravljen [na pogajanja] ali česar ne sprejme [...] [in da] pogosto ne more primerjati kakovosti in cene ponudbe z drugimi ponudbami [...]“.
- 10 V peti uvodni izjavi te direktive je navedeno, da „bi moral potrošnik imeti [...] pravico do preklica pogodbe [...], da bi se mu tako omogočilo oceniti obveznosti, ki izhajajo iz pogodbe“.

11 Člen 5(1) te direktive določa:

„Petrošnik ima pravico, da odstopi od pogodbe, tako da v roku, ki ni daljši [krajši] od sedmih dni po prejemu pouka iz člena 4, pošlje pisno obvestilo po postopku, določenem v nacionalnem pravu. Zadostuje, če je pisno obvestilo odposlano pred iztekom tega roka.“

Nemško pravo

12 Člen 5a zakona o zavarovalnih pogodbah (Versicherungsvertragsgesetz, v nadaljevanju: VVG) je bil razveljavljen z učinkom od 1. januarja 2008. Ta člen je v različici, ki se uporablja za dejansko stanje iz postopka v glavni stvari, določal:

„1. Če zavarovalnica zavarovalcu ob podaji ponudbe ni izročila zavarovalnih pogojev ali potrošniških informacij v skladu [z veljavnimi] predpisi, velja, da je bila pogodba sklenjena na podlagi zavarovalne police, zavarovalnih pogojev in nadaljnjih potrošniških informacij, ki so odločilne za vsebino pogodbe, če zavarovalec v 14 dneh po prejemu dokumentacije pisno ne ugovarja. [...]

2. Rok začne teči šele, ko sta bili zavarovalcu predloženi zavarovalna polica in celotna dokumentacija iz odstavka 1 in ko je bil pri izročitvi zavarovalne police pisno, to je z jasnim tiskanim zapisom, poučen o pravici do ugovora, začetku teka roka in njegovem trajanju. [...] Vendar pravica do ugovora ne glede na prvi stavek ugasne eno leto po plačilu prve premije.“

[...]“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

13 V predložitveni odločbi je navedeno, da je W. Endress pri zavarovalnici Allianz podpisal pogodbo o življenjskem zavarovanju z začetkom veljavnosti 1. decembra 1998. Splošne zavarovalne pogoje in potrošniške informacije je prejel šele, ko mu je zavarovalnica Allianz poslala zavarovalno polico. Ko je zavarovalnica Allianz tako privolila v sklenitev te pogodbe z W. Endressom, tega ni dovolj poučila o njegovih pravicah, ki so mu bile zagotovljene na podlagi člena 5a VVG.

14 W. Endress bi moral na podlagi te pogodbe o življenjskem zavarovanju plačevati letno premijo v obdobju petih let od decembra 1998, zavarovalnica Allianz pa bi mu morala v zameno izplačevati rento od 1. decembra 2011. Vendar je W. Endress 1. junija 2007 zavarovalnico Allianz obvestil o odpovedi pogodbe z učinkom od 1. septembra 2007. Zavarovalnica Allianz mu je septembra 2007 izplačala odkupno vrednost te pogodbe o življenjskem zavarovanju v znesku, ki je bil manjši od skupnega zneska zavarovalnih premij z obrestmi.

15 W. Endress je z dopisom z dne 31. marca 2008 izkoristil pravico do „ugovora“ na podlagi člena 5a VVG. Od zavarovalnice Allianz je zahteval vračilo vseh premij z obrestmi, po odbitku že izplačane odkupne vrednosti.

16 Tožbo, s katero je W. Endress od zavarovalnice Allianz zahteval izplačilo tega dodatnega zneska, je prvostopenjsko sodišče zavrnilo. V pritožbenem postopku je bila zavrnjena tudi pritožba zoper odločbo na prvi stopnji.

17 W. Endress je nato je vložil revizijo pri Bundesgerichtshof. To sodišče meni, da je mogoče tej reviziji ugoditi samo, če je zadevna oseba – ne glede na člen 5a(2), četrti stavek, VVG – ohranila pravico do ugovora, čeprav je od plačila prve zavarovalne premije poteklo več kot eno leto. Glede tega naj bi bilo odločilno, ali je treba člen 15(1), prvi pododstavek, Druge direktive o življenjskem zavarovanju razlagati tako, da nasprotuje časovni omejitvi pravice do ugovora.

- 18 V teh okoliščinah je predložitveno sodišče prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člen 15(1), prvi [pododstavek], [Druge direktive o življenjskem zavarovanju] ob upoštevanju člena 31(1) [Tretje direktive o življenjskem zavarovanju] razlagati tako, da nasprotuje določbi – kot je člen 5a(2), četrti stavek, [VVG kot je bil v veljavi v času dejanskega stanja] – v skladu s katero pravica do odstopa ali ugovora ugasne najkasneje eno leto po plačilu prve zavarovalne premije, čeprav zavarovalec ni bil poučen o pravici do odstopa ali ugovora?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 19 Uvodoma je treba opozoriti, da je Sodišče v skladu s členom 267 PDEU, ki temelji na jasni delitvi nalog med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, pristojno za odločanje o razlagi ali veljavnosti akta Unije zgolj na podlagi dejstev, ki jih navede nacionalno sodišče (glej v tem smislu zlasti sodbo z dne 14. januarja 2010 v zadevi Stadt Papenburg, C-226/08, ZOdl., str. I-131, točka 23 in navedena sodna praksa). Prav tako je za razlago nacionalne zakonodaje pristojno izključno predložitveno sodišče (glej zlasti sodbo z dne 15. januarja 2013 v zadevi Križan in drugi, C-416/10, točka 58 in navedena sodna praksa).
- 20 Zato mora Sodišče v okviru obravnavane zadeve kljub dvomom, ki jih je glede tega izrazila zavarovalnica Allianz v pisnih stališčih in na obravnavi, izhajati iz hipoteze, da W. Endress, kot je razvidno iz predložitvene odločbe, ni bil ali vsaj ni bil zadostno obveščen o svoji pravici do odstopa. Poleg tega se od Sodišča v okviru obravnavane zadeve ne zahteva, da odgovori na vprašanje, ali je nacionalna ureditev iz člena 5a VVG, ki se nanaša na podrobnosti sklenitve zavarovalne pogodbe po modelu „izročitve police“, kot celota v skladu z zahtevami iz druge in tretje direktive o življenjskem zavarovanju.
- 21 Predmet obravnavane zadeve je torej omejen na vprašanje, ali je bilo izvrševanje pravice do odstopa, ki je določena v členu 15(1) Druge direktive o življenjskem zavarovanju, z nacionalno določbo, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, lahko omejeno na obdobje enega leta od datuma, ko je zavarovalec plačal prvo premijo na podlagi zadevne zavarovalne pogodbe, čeprav ta zavarovalec ni bil obveščen o tej pravici do odstopa.
- 22 Glede tega je treba opozoriti, da čeprav v Drugi in Tretji direktivi o življenjskem zavarovanju ni bil omenjen niti primer, da zavarovalec ni bil obveščen o svoji pravici do odstopa, niti vpliv te neobvestitve na to pravico, je člen 15(1), tretji pododstavek, Druge direktive o življenjskem zavarovanju določal, da se „pogoji odstopa [...] določijo [z nacionalnim] pravom, ki se uporabi za pogodbo“.
- 23 Države članice so bile torej nedvomno upravičene sprejeti pravila o podrobnih pogojih izvrševanja pravice do odstopa, tako da so ti pogoji že po svoji naravi lahko vključevali neke omejitve te pravice. Vendar pa so morale države članice ob sprejetju teh pravil v skladu z ustaljeno sodno prakso zagotoviti polni učinek Druge in Tretje direktive o življenjskem zavarovanju ob upoštevanju njenega cilja (glej v tem smislu zlasti sodbo z dne 8. aprila 1976 v zadevi Royer, 48/75, Recueil, str. 497, točka 73).
- 24 V zvezi s ciljem teh direktiv je treba opozoriti, da je bilo v uvodni izjavi 23 Tretje direktive o življenjskem zavarovanju navedeno, da naj bi „na enotnem trgu zavarovalniških poslov [...] potrošniki imeli večjo in pestrejšo izbiro pogodb“. V tej uvodni izjavi je bilo navedeno tudi, da „če naj bi potrošniki to raznolikost in večjo konkurenco v celoti izkoristili, jim je treba dati vse podatke, ki so potrebni za to, da jim bodo omogočili, da izberejo pogodbo, ki najbolje ustreza njihovim potrebam“ (sodba z dne 5. marca 2002 v zadevi Axa Royale Belge, C-386/00, Recueil, str. I-2209, točka 28). Nazadnje je bilo v tej uvodni izjavi pojasnjeno, da je „ta zahteva o obveščanju [...] tem bolj pomembna, ker je lahko trajanje obveznosti zelo dolgo“.

- 25 Zaradi uresničitve tega cilja obveščanja, ki je naveden v uvodni izjavi 23 Tretje direktive o življenjskem zavarovanju, člen 31(1) te direktive v povezavi z njeno Prilogo II, točka a.13, določa, da mora biti zavarovalec obveščen „najmanj“ o „dogovorih glede izvrševanja pravice do odstopa“, in to „[p]red sklenitvijo pogodbe“. Iz sistematike in besedila upoštevni določb Tretje direktive o življenjskem zavarovanju je torej jasno razvidno, da je bil njen namen zagotoviti, da zavarovalec med drugim prejme jasno informacijo glede njegove pravice do odstopa.
- 26 Zato je treba ugotoviti, da nacionalna določba, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, ki določa, da pravica zavarovalca do odstopa od pogodbe preneha, ko ta ni obveščen o tej pravici, nasprotuje uresnitvi bistvenega cilja Druge in Tretje direktive o življenjskem zavarovanju in njenemu polnemu učinku.
- 27 Te ugotovitve ni mogoče izpodbiti s trditvijo, ki jo je med drugim podala zavarovalnica Allianz, da bi bila lahko določba, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, potrebna zaradi načela pravne varnosti. Sodišče je namreč glede tega že razsodilo, da potrošnik pravice do odstopa, če zanj ne ve, ne more uresničiti, in da zato razlogi pravne varnosti ne morejo upravičiti skrajšanja roka, v katerem je mogoče uresničiti pravico do odstopa na podlagi Direktive 85/577, saj pomenijo omejitve pravic, ki so izrecno dodeljene potrošnikom, da bi jih zaščitile pred tveganji, ki izhajajo iz tega, da so se kreditne institucije odločile sklepati pogodbe zunaj poslovnih prostorov (sodba z dne 13. decembra 2001 v zadevi Heininger, C-481/99, Recueil, str. I-9945, točki 45 in 47).
- 28 Čeprav se zgoraj navedena sodba Heininger nanaša predvsem na določbe Direktive 85/577 za varstvo potrošnika v primeru pogodb, sklenjenih zunaj poslovnih prostorov, in čeprav so, kot je navedla generalna pravobranilka v točki 43 sklepni predlogov, med to direktivo ter Drugo in Tretjo direktivo o življenjskem zavarovanju pomembne razlike, je preudarke Sodišča v zgoraj navedeni sodbi Heininger, ki so bili omenjeni v prejšnji točki te sodbe, mogoče uporabiti v zvezi z določbo, ki je predmet postopka v glavni stvari. Tveganja, ki jim je izpostavljen potrošnik pri sklepanju pogodbe zunaj poslovnega prostora njegovega sopogodbnika, in tveganja, ki jim je izpostavljen zavarovalec pri sklepanju zavarovalne pogodbe, brez da bi prejel informacije v skladu z zahtevami iz člena 31 Tretje direktive o življenjskem zavarovanju v povezavi z njeno Prilogo II, so namreč primerljiva.
- 29 Tako je, prvič, v četrti uvodni izjavi Direktive 85/577 med drugim navedeno, da „[potrošnik] pogosto ne more primerjati kakovosti in cene ponudbe z drugimi ponodbami“, v njeni peti uvodni izjavi pa je navedeno, da „bi moral potrošnik imeti [...] pravico do preklica pogodbe [...], da bi se mu tako omogočilo oceniti obveznosti, ki izhajajo iz pogodbe“. Drugič, ker so zavarovalne pogodbe pravno zapleteni finančni produkti, ki se lahko glede na zavarovalnico, ki jih ponuja, močno razlikujejo in lahko pomenijo visoke in potencialno dolgotrajne finančne obveznosti, je zavarovalec v razmerju do zavarovalnice v šibkejšem položaju, ki je analogen položaju potrošnika v okviru sklepanja pogodb zunaj poslovnih prostorov.
- 30 Zato, kot je navedla generalna pravobranilka v točkah 46 in 47 sklepni predlogov, se zavarovalnica ne more utemeljeno sklicevati na razloge pravne varnosti, da bi popravila položaj, ki je nastal zaradi njene neizpolnitve zahteve v skladu s pravom Unije o sporočanju opredeljenega seznama informacij, med katerimi so med drugim informacije o pravici zavarovalca do odstopa od pogodbe (glej po analogiji zgoraj navedeno sodbo Heininger, točka 47).
- 31 Zgornjih preudarkov ne more omajati niti dejstvo, na katerega se je med drugim sklicevala zavarovalnica Allianz, da lahko v skladu s sodno prakso Sodišča pravica do odstopa iz člena 5(1) Direktive 85/577 preneha tudi, če je potrošnik prejel napačen pouk o uveljavljanju te pravice (glej sodbo z dne 10. aprila 2008 v zadevi Hamilton, C-412/06, ZODL, str. I-2383, točka 49). Ta sodba se namreč nanaša na to, ali je z navedeno direktivo skladna nacionalna določba, na podlagi katere pride do tega prenehanja en mesec po tem, ko pogodbeni stranki v celoti izpolnita obveznosti iz pogodbe,

v skladu z navedeno direktivo. Vendar se obravnavana zadeva ne nanaša na takšno določbo, saj zadevni nacionalni zakonodajalec ni sprejel takšne določbe v zvezi s pogodbami življenjskega zavarovanja.

- 32 Ob upoštevanju vseh zgornjih preudarkov je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 15(1) Druge direktive o življenjskem zavarovanju v povezavi s členom 31 Tretje direktive o življenjskem zavarovanju razlagati tako, da nasprotuje nacionalni določbi – kakršna je ta iz postopka v glavni stvari – v skladu s katero je zavarovalcu pravica do odstopa, kadar o njej ni bil poučen, priznana najdalj eno leto po plačilu prve zavarovalne premije.

Časovni učinki te sodbe

- 33 Zavarovalnica Allianz je v stališčih Sodišču predlagala, naj v primeru ugotovitve, da Druga in Tretja direktiva o življenjskem zavarovanju prepovedujeta nacionalno zakonodajo, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, časovno omeji učinke sodbe.
- 34 Zavarovalnica Allianz v utemeljitev tega predloga navaja, da bi ta sodba lahko vplivala na več kot 108 milijonov zavarovalnih pogodb, ki so bile sklenjene med letoma 1995 in 2007, in da naj bi bile na podlagi teh pogodb vplačane premije v približnem znesku 400 milijard EUR. Sama zavarovalnica Allianz naj bi v tem obdobju sklenila okoli 9 milijonov tovrstnih pogodb in naj bi prejela premije v približnem znesku 62 milijard EUR.
- 35 Glede tega je treba opozoriti, da, prvič, se razlaga, ki jo Sodišče poda o določbi prava Unije, omejuje na razjasnitev ter določitev njenega pomena in obsega, kot bi jo bilo treba razumeti in uporabljati od začetka njene veljavnosti (glej zgoraj navedeno sodbo Heininger, točka 51 in navedena sodna praksa).
- 36 Drugič, v skladu z ustaljeno sodno prakso je časovna omejitev učinkov sodbe izjemen ukrep, ki zahteva, da obstaja nevarnost resnih ekonomskih posledic zaradi številnosti pravnih razmerij, vzpostavljenih v dobri veri na podlagi ureditve, za katero se je štelo, da zakonito velja, in da so bili posamezniki in nacionalni organi k ravnanju, ki ni bilo v skladu s pravom Unije, spodbujeni zaradi objektivne in precejšnje negotovosti glede obsega določb prava Unije, pri čemer je k tej negotovosti morda prispevalo tudi ravnanje drugih držav članic ali Evropske komisije (glej zlasti sodbo z dne 13. decembra 2012 v zadevi Forposta in ABC Direct Contact, C-465/11, točka 45 in navedena sodna praksa).
- 37 Vendar je treba v obravnavani zadevi glede elementov, ki bi lahko upravičili časovno omejitev učinkov sodbe Sodišča, ugotoviti, da je zavarovalnica Allianz, ki v zvezi s tem ni predložila dokazov, zgolj omenila zelo veliko število zavarovalnih pogodb, ki so bile sklenjene po modelu „izročitve police“ in na podlagi katerih naj bi bile vplačane premije v zelo visokem skupnem znesku. Zavarovalnica Allianz pa ni predložila podatkov o številu zavarovalnih pogodb, pri katerih zavarovalec ni bil obveščen o svoji pravici do odstopa, ki je edino upoštevno v obravnavani zadevi, in tudi ni ovrednotila ekonomske nevarnosti, ki je za zavarovalnico Allianz povezana z možnostjo zadevnih zavarovalcev, da odpovejo te pogodbe. V teh okoliščinah obstoj nevarnosti resnih ekonomskih posledic ni dokazan.
- 38 Poleg tega je treba v zvezi s pogojem obstoja „objektivne in precejšnje negotovosti“ glede obsega določb prava Unije ugotoviti, da določbe Tretje direktive o življenjskem zavarovanju, kot je razvidno iz točk od 22 do 31 te sodbe, niso puščale nobenega dvoma glede bistvenega cilja te direktive, ki je omogočiti zavarovalcu, da ob popolni obveščenosti odstopi od pogodbe o življenjskem zavarovanju, če oceni, da ta ne ustreza najbolje njegovim potrebam.

- 39 Nacionalna določba, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, ki izvrševanje pravice zavarovalca do odstopa omejuje na obdobje enega leta od plačila prve zavarovalne premije, če temu zavarovalcu niso bile sporočene informacije v skladu s členom 31 Tretje direktive o življenjskem zavarovanju, je bila očitno v nasprotju s tem ciljem. Zato tudi obstoja „objektivne in precejšnje negotovosti“ glede obsega zadevnih določb prava Unije ni mogoče ugotoviti.
- 40 Učinkov te sodbe zato ni treba časovno omejiti.

Stroški

- 41 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 15(1) Druge direktive Sveta 90/619/EGS z dne 8. novembra 1990 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o neposrednem življenjskem zavarovanju in določbah za olajšanje učinkovitega uresničevanja svobode opravljanja storitev ter o spremembah Direktive 79/267/EGS, kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 92/96/EGS z dne 10. novembra 1992, v povezavi s členom 31 zadnje navedene direktive je treba razlagati tako, da nasprotuje nacionalni določbi – kakršna je ta iz postopka v glavni stvari – v skladu s katero je zavarovalcu pravica do odstopa, kadar o njej ni bil poučen, priznana najdlje eno leto po plačilu prve zavarovalne premije.

Podpisi